

давалац
КОШИНЕ СРЖИ
нада која ѿраје

нови ѿуѿи хуманосѿи

*Сваке године се у свету хиљаде људи разболи од леукемије или других малигних болести крви. Такође, све је већи број деце која се рађају са тешким болестима крви. За већину њих **једина нада** за опоравак је трансплантација костне сржи од здравог даваоца.*

Ако желите да budete добровољни давалац костне сржи молимо Вас да одвојите мало времена и пажљиво прочитате ову брошуру.

Шта је костна срж?

Костна срж је по изгледу слична крви и налази се у централном делу великих костију. То је место где се стварају нове ћелије крви, а то су: црвена крвна зрнца или еритроцити, који су неопходни за преношење кисеоника, бела крвна зрнца или леукоцити, који су потребни за борбу организма против инфекције и крвне плочице или тромбоцити, који су потребни за заустављање крварења.

Дакле, костна срж је место где се стварају ћелије које су неопходне за живот.

Шта је трансплантација костне сржи и коме је неопходна?

Костна срж може бити уништена неким тешким болестима, зрачењем или лековима. Тада се не стварају нове ћелије крви и настају болести које угрожавају живот као што су леукемија, апластична анемија, имуне дефицијенције, урођени поремећаји метаболизма и друге. Данас је ове болести могуће лечити трансплантацијом костне сржи.

Трансплантација костне сржи је обнављање оболеле костне сржи ћелијама здравог даваоца.

Убризгавањем здравих ћелија костне сржи у вену болесника (исто као при трансфузији крви) очекујемо да костна срж почне да производи нормалне здраве ћелије крви. Упркос најбољем медицинском третману, код болесника су могуће тешке компликације, али се већина трансплантација данас завршава успешно.

Трансплантација костне сржи од здраве особе може бити могућност да се настави живот и обнови здравље болесника коме је костна срж тешко оштећена. Трансплантација може бити потребна и деци и одраслима.

Ко може да буде давалац костне сржи за одређеног болесника?

Идеалан давалац костне сржи за болесника је његов рођени брат или сестра. Међутим, да би трансплантација била успешна неопходно је да давалац и болесник буду **подударни**, а само око 30% болесника има подударног члана фамилије.

Да ли то значи да већина болесника нема шансу за опоравак?

Не! Могуће је пронаћи даваоца који је потпуно подударан а није у сродству са болесником.

Шта значи подударност?

Подударност је заснована на наслеђеним карактеристикама које се називају хумани леукоцитни антигени или ХЛА. Поступак одређивања ових антигена се назива **ХЛА типизација**. Типизација се ради из малог узорка крви у нашој лабораторији.

Свака особа има различиту ХЛА типизацију, тако да вероватноћа да се пронађе одговарајући подударан давалац за одређеног болесника може бити мала.

Међутим, данас је проналажење подударног несродног даваоца омогућено претраживањем **Регистра давалаца костне сржи**.

Шта је то Регистар давалаца костне сржи?

Регистар давалаца костне сржи садржи податке о особама које желе да помогну и које су, као што Ви сада разматрате, већ дали узорак крви за ХЛА типизацију.

Када је неком болеснику неопходна трансплантација, у Регистру се тражи давалац који је са њим подударан.

Да би олакшали ово тражење, Регистри великог броја земаља су се удружили у **Светски регистар давалаца костне сржи**. У Светском регистру се данас налази преко 10 милиона добровљних давалаца из целог света који желе да помогну. Упркос томе, многи покушаји проналажења одговарајућег даваоца су још увек неуспешни. **Али са порастом броја давалаца у Регистру повећава се вероватноћа проналажења подударног даваоца костне сржи за све већи број болесника.**

Вероватноћа да се нађе давалац одговарајуће подударности је већа уколико су давалац и болесник исте етничке припадности, с обзиром на то да је учесталост ХЛА различита у различитим популацијама.

Можда сте баш Ви једина особа која је подударна са болесником коме је трансплантација костне сржи **једина нада!** Ви можете бити једина особа на свету која одговара, која има исту ХЛА типизацију као болесник, једина особа која би могла да спасе живот неке које умире од тешке болести костне сржи.

Ако желите да помогнете, прикључите се Регистру !

Како Ви можете да се прикључите Регистру?

Пријављивање је веома једноставно: довољно је да попуните Пријавни лист и Медицински упитник и да дате мали узорак крви за ХЛА типизацију. Што пре. Болеснику време брзо истиче. Ми Вас молимо за брз одговор и дуготрајну сарадњу.

Никад се не зна, можда ћете баш Ви бити подударни и имати прилику да спасите нечији живот.

Зато, ако сте здрави и имате између 18 и 50 година, **потребни сте Регистру сада**. Када се једном пријавите, Ваши подаци остају у Регистру док не напуните 60 година.

Постоје и други критеријуми који указују на Вашу подобност да се прикључите Регистру и зато Вас молимо да попуните Медицински упитник. Сврха овог упитника је да нам помогне у процени да ли је за Вас потпуно безбедно да будете могући давалац костне сржи. Сви подаци ће бити строго поверљиви и доступни само за процену да ли Ви можете да будете давалац костне сржи.

Најважније је да сте Ви особа која жели да помогне и да сарађује са нама, да желите да останете у контакту са нама и да прихватите да дате узорак крви за даља тестирања, уколико буде потребно.

Молимо Вас да размотрите овај **важан корак. Будите сигурни да је то заиста **Ваша права одлука**.**

Прикључивање Регистру Вас неће коштати ништа, али за неког другог би то могла да буде цена живота.

Али треба да знате...

... да се трансплантацијом костне сржи болеснику могу пренети неке болести које се преносе и преко крви. Због тога не можемо прихватити давање костне сржи од особе која има позитиван тест на ХИВ (СИДА) или хепатитис Б и Ц (жутица). Веома је важно да особе које желе да буду даваоци буду искрене и саме се искључе из Регистра или од давања уколико верују да могу пренети инфекцију болеснику.

Због тога Вас молимо да се не пријављујете за Регистар уколико само желите да Вам се уради тест на ХИВ или хепатитис. У том случају, прво урадите потребна тестирања у одговарајућој установи. Молимо Вас да се не пријављујете за Регистар:

- ако сте Ви или Ваш партнер ХИВ позитивни или сте носилац вируса хепатитиса Б или Ц
- ако сте имали сексуални контакт са особом за коју мислите да је ХИВ позитивна
- ако сте икада користили шприц за узимање дроге
- ако сте имали сексуални контакт у замену за новац или дрогу
- уколико сте мушкарац који је имао сексуални контакт са другом мушком особом.

Не постоји ризик од инфекције за даваоца током процедуре давања костне сржи.

ШТА ЈЕ СЛЕДЕЋЕ?

Тестови из Вашег узорка крви се раде у нашој лабораторији. Ваши лични подаци као и подаци из Медицинског упитника уносе се у компјутерску базу података Регистра. Све информације су строго поверљиве и доступне су само одређеном стручном особљу које је укључено у избор давалаца.

Затим, може да прође неко време (некада и неколико година) док Вас не замолимо за даљу сарадњу. То је због тога што је веома мала вероватноћа да болесник има исту ХЛА типизацију као Ви. **Али, за болесника коме сте потребни та мала шанса је најчешће и једина.**

Из тог разлога Вас молимо да нас обавестите о свакој промени Ваше адресе или броја телефона, да бисмо могли да останемо у контакту.

Вероватноћа да Ви будете подударни са болесником коме је потребна трансплантација је веома мала, али ако имате исту ХЛА типизацију као и болесник онда сте Ви једина особа која може спасити његов живот.

Да ли можете да одустанете?

Ви увек можете захтевати да будете искључени из Регистра. Али се надамо да нећете заборавити да Ваше давање значи могућност живота за болесника.

Прочишајте гаље ...

ШТА УКОЛИКО БАШ ВИ БУДЕТЕ У ПРИЛИЦИ ДА НЕКОМЕ ПОМОГНЕТЕ?

Ако се пронађе да је Ваша ХЛА типизација потпуно подударна са ХЛА типизацијом болесника (у неким ситуацијама може бити само делимично подударна), Ви сте немерљива **нада** том болеснику. Тада ћемо Вас позвати за **гаљу сарадњу**.

Етика и стандарди нас обавезују да даваоцима костне сржи детаљно објаснимо медицинску процедуру и предочимо могуће пратеће симптоме иако су они веома ретки.

Прво Вас позивамо на **разговор**. Том приликом добијате све потребне информације у разговору са стручњацима, као и нове **брошуре** у којима је детаљно описан цео поступак. Затим је неопходно да урадимо додатна медицинска **исцйишвања** да бисмо били сигурни да сте доброг здравља и да је поступак узимања костне сржи потпуно безбедан за Вас. Узећемо Вам још један **узорак** крви, да бисмо у потпуности испитали Ваше здравље и потврдили ХЛА типизацију. Када утврдимо да сте у одличној здравственој кондицији и да је поступак узимања костне сржи потпуно безбедан за Вас, потребно је да планирате краткотрајни **боравак** у специјализованој здравственој установи.

Како се даје костна срж?

Костна срж се може давати на два начина. Један начин је из периферне крви. Други начин је из бедрене кости. Разговараћемо са Вама о избору процедуре. Кроз разговор и писане брошуре помоћи ћемо Вам да донесете одлуку о томе који начин давања костне сржи желите.

Поступак давања костне сржи из периферне крви

Поступак се изводи тако што се крв узима из вене једне руке системом за једнократну употребу, који се поставља у апарат - сепаратор. У сепаратору се аутоматски прикупљају само потребне ћелије а сви остали састојци крви се враћају преко стерилне игле у вену исте или друге руке. Процедура обично траје пар сати и није неопходан останак у болници.

Ћелије костне сржи се налазе у крви у малим количинама. Због тога је неопходно да се пре почетка процедуре повећа њихова количина. То се постиже давањем фактора раста који се назива фактор стимулације гранулоцитних колонија . Фактор раста се и нормално налази у организму и регулише стварање белих ћелија. Да би ћелије костне сржи могле да се узимају из крви неопходне су додатне количине фактора раста који се даје у виду ињекције током пет дана пре почетка процедуре. Те ињекције убрзавају стварање ћелија и њихов улазак у крв из костне сржи.

Ретко, током давања фактора раста може се осетити мала нелагодност у костима и краткотрајна малаксалост. Али и ако се јаве, сви симптоми престају 1-2 дана после последње дозе. Дакле, није потребно додатно време за опоравак, мада се можете осећати уморно кратко после процедуре.

Поступак давања костне сржи из бедрене кости

Костна срж се узима из бедрене кости посебном стерилном иглом. Цела процедура се изводи у краткотрајној општој анестезији. Због тога је потребно да проведете два до три дана у специјализованој здравственој установи где ћете бити под надзором тима стручњака.

Најозбиљнија компликација за давоца може бити реакција на анестезију, али ризик је изузетно мали и заиста није већи него код било које друге мале хируршке интервенције. Током опоравка можете осећати краткотрајни умор и малу нелагодност у доњем делу леђа на месту убода игле.

Да ли је давање костне сржи безбедно?

Да, давање костне сржи је **безбедно**. Костна срж се стално обнавља, а у потпуности се надокнади за 3-4 недеље. За давоца, током процедуре давања костне сржи, не постоји ризик од инфекција која се преносе путем крви.

А мала нелагодност током процедуре је надокнађена сазнањем да сте некеме дали велику наду за живот.

Где се спроводи поступак давања костне сржи?

Сви давоци из нашег Регистра долазе у центар у Београду где ће бити под надзором тима стручњака, а узета костна срж се транспортује у болницу где се налази болесник. Зато би требало да планирате краткотрајно одсуство са посла а сви трошкови пута и боравка, као и зарада током одсуства са посла ће Вам бити надокнађени. Ви можете планирати и да неко из породице или Ваш пријатељ дође и борава са Вама у Београду, а ми ћемо организовати све што је потребно за Вас и Вашег пратиоца.

Шта је још потребно да знате уколико баш Ви будете у прилици да некоме помогнете?

Регистар не помаже само болеснике у нашој земљи већ и широм света. Само на тај начин је и нашем болеснику омогућено лечење трансплантацијом костне сржи од одговарајућег даваоца који се може налазити било где у свету.

Као и код добровољног давања крви, неопходна је и загарантована потпуна анонимност даваоца и болесника. Наравно, сусрет даваоца и болесника је могућ уз обострану сагласност, али не у првих 6 месеци после трансплантације.

Здрава особа може бити давалац костне сржи више пута без икаквих медицинских последица. После давања, Ви можете одлучити да ли и даље желите да останете у Регистру и да будете у прилици да поново помогнете.

Према међународним правилима давање костне сржи се не плаћа. Али, **давалац костне сржи добија нешто лепо и неуобичајено ...**

**... сазнање да је спасао живот,
да је некоме дао наду за будућност.**

*Ми Вас молимо за брз одговор и дуготрајну сарадњу.
Хвала.*

РЕГИСТАР ДАВАЛАЦА КОСТНЕ СРЖИ СРБИЈЕ

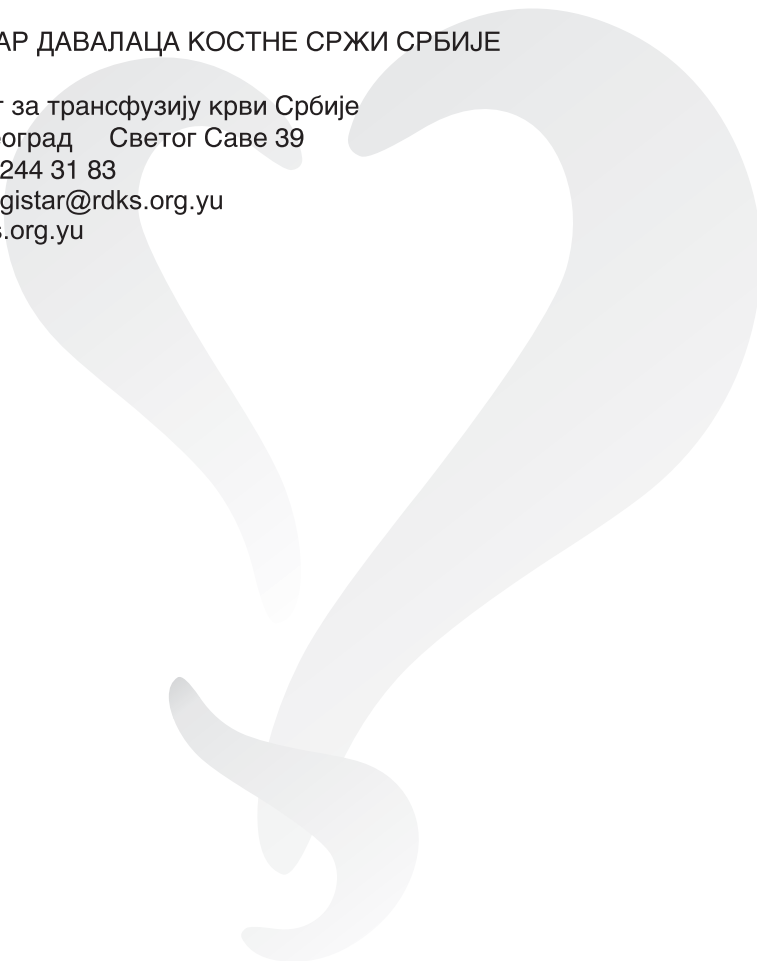
Институт за трансфузију крви Србије

11000 Београд Светог Саве 39

тел: 011 244 31 83

е-mail: registar@rdks.org.yu

www.rdks.org.yu

РЕГИСТАР ДАВАЛАЦА КОСТНЕ СРЖИ СРБИЈЕ

Институт за трансфузију крви Србије

11000 Београд Светог Саве 39 (код Храма)

тел: 011 244 31 83

е-mail: registar@rdks.org.yu

www.rdks.org.yu